

Araştırma Makalesi

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklarda Ebeveyn Tutumları: Kesitsel Bir Çalışma

Betül Değirmen¹, Beyza Bilir², Sedanur Dere³, Zeynep Gündoğdu⁴, Dilber Kaçar Kütükçü⁵

ÖZET

Amaç: Dil ve konuşma bozuklukları, çocukların iletişim becerilerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Ebeveyn tutumları, çocukların dil gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn tutumlarının belirlenmesi, tutumların çocuğun dil ve konuşma gelişimine yansıyan etkilerinin anlaşılmasında yol gösterici olabilir. Bu çalışmanın amacı, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinin sergilediği ebeveyn tutumlarını betimlemek ve bu tutumların bozukluk türlerine göre nasıl farklılaştığını incelemektir.

Yöntem: Araştırma, 4–6 yaş arası gelişimsel dil bozukluğu (GDB), konuşma sesi bozukluğu (KSB), otizm spektrum bozukluğu (OSB) ve akıcılık bozukluğu tanısı almış toplam 120 çocuğun ebeveynleriyle yürütülen kesitsel, anket-temelli nicel bir çalışmadır. Veriler Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ile öz-bildirim yoluyla toplanmıştır. SPSS-27 programı kullanılarak tek yönlü ANOVA ve post-hoc testler uygulanmıştır.

Bulgular: Demokratik tutum puanları gruplar arasında anlamlı farklılık göstermiştir (GDB: $Ort.=74.30$; KSB: $Ort.=75.50$; OSB: $Ort.=70.76$; Akıcılık: $Ort.=75.90$; $F(3.116)=2.892$; $p = .038$). Tukey HSD post-hoc analizleri, OSB grubunun KSB ve Akıcılık gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha düşük demokratik tutum puanlarına sahip olduğunu göstermiştir. İzin verici tutum puanları da gruplara göre anlamlı biçimde farklılaşmıştır (GDB: $Ort.=22.76$; KSB: $Ort.=21.33$; OSB: $Ort.=25.13$; Akıcılık: $Ort.=20.6$; $F(3.116)=3.989$; $p = .010$) ve post-hoc sonuçları OSB grubunun KSB ve Akıcılık gruplarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Otoriter tutumda anlamlı bir grup farkı saptanmamıştır ($F(3.116)=0.870$; $p = .459$). Aşırı koruyucu tutumda ise istatistiksel anlamlılığa yaklaşan bir eğilim gözlenmiştir (GDB: $Ort.=33.70$; KSB: $Ort.=31.93$; OSB: $Ort.=35.86$; Akıcılık: $Ort.=32.36$; $F(3.116)=2.536$; $p = .060$). Bulgular, bozukluk türünün özellikle demokratik ve izin verici ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğunu; OSB grubunda demokratik tutumların daha düşük, izin verici tutumların ise daha yüksek seyrettiğini göstermektedir.

Sonuç: Bu çalışma, bozukluk türüne göre ebeveynlik tutumlarında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Demokratik ve izin verici tutum puanları gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmış; otizm spektrum bozukluğu grubunda demokratik tutum puanları daha düşük, izin verici tutum puanları ise daha yüksek bulunmuştur. Otoriter tutumda anlamlı fark saptanmamış, aşırı koruyucu tutumda ise istatistiksel anlamlılığa yaklaşan bir eğilim gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: aşırı koruyucu ebeveynlik, demokratik ebeveynlik, dil ve konuşma bozuklukları, ebeveyn tutumları, izin verici ebeveynlik, otoriter ebeveynlik

¹Sorumlu Yazar, İpekyolu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0000-3066-3911, betuldegirmen622@gmail.com

²Özel İlkemcan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0003-8646-5422, beyzaguzel66@gmail.com

³İpekyolu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0002-6984-8627, sedanurderex@gmail.com

⁴Özel Terapi Yaşam Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0002-5345-6477, zeynepxgndgdu@gmail.com

⁵Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0002-0418-4594, dkacarkutukcu@biruni.edu.tr

Bu makaleyi kaynak göstermek için/To cite this article: Değirmen, B., Bilir, B., Dere, S., Gündoğdu, Z., & Kaçar-Kütükçü, D. (2025). Dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklarda ebeveyn tutumları: Kesitsel bir çalışma. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 252-281.

Gönderim Tarihi/ Received: 24.07.2025

Kabul Tarihi/ Accepted: 23.12.2025

DOI: <https://doi.org/10.58563/dkyad-2025.83.4>

Bu çalışma Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır.

Research Article

Parenting Attitudes Among Parents of Children with Speech and Language Disorders: A Cross-Sectional Study

SUMMARY

Purpose: Speech and language disorders are defined as difficulties in understanding and expressing oneself, which negatively affect an individual's self-perception, family life, and social relationships (Feldman, 2019). In children, these disorders not only impact communication skills but also influence their relationships with family and social environments (Singer et al., 2024). From birth, children require the attention and support of their parents to meet their needs. Parents raise their children based on their upbringing and the knowledge they acquire from their social environment (Lanjekar et al., 2022). Additionally, various factors influence parenting styles, such as cultural context, parental relationships, socioeconomic status, education levels, and the child's age and gender (Demiriz & Öğretir, 2007; Özerk, 2006). Differences in children's language and speech development or delays in their overall development can affect parental attitudes and parenting styles (Mohan et al., 2021). These challenges may lead to increased stress and anxiety in parents (Guajardo et al., 2009). Difficulties in caregiving, concerns about social exclusion, uncertainties regarding diagnosis and treatment, and the emotional burden of communication problems can further increase parental stress (Cheng & Lai, 2023). This stress can negatively influence parenting roles, reduce family functionality, and make parents less responsive in their interactions with their children (Yıldırım, 2021). Parenting attitudes play a crucial role in shaping children's personality development during early childhood (Karakuzu, 2019).

Parenting styles are categorized into four types: Democratic, authoritarian, permissive, and overprotective. These styles are defined by dimensions of being responsive and demanding (Baumrind, 1971; Kuppens & Ceulemans, 2019). Democratic parenting, which is considered as the most balanced style, combines high responsiveness with high demandingness, promoting autonomy and social competence in children (Tripon, 2024). In contrast, authoritarian parenting emphasizes strict adherence to rules and authority, often leading to obedient but socially less competent children (Li et al., 2024). Permissive parenting, characterized by high responsiveness and low demandingness, offers warmth and freedom but often lacks structure, which can result in issues with self-discipline and authority (Vasiou et al., 2023). Overprotective parenting, common in certain cultural contexts, involves high responsiveness and control, potentially hindering children's independence and problem-solving skills (Bruysters & Pilkington, 2023). This study aims to examine the parenting styles of families with children diagnosed with speech and language disorders, and explore how these styles vary across different disorder groups. The study focuses on the impact of democratic, authoritarian, permissive, and overprotective parenting styles on children's language and speech development.

Method: A descriptive and comparative research design was employed, involving 120 families, with 30 families representing each disorder group: Developmental language disorder (DLD), speech sound disorder (SSD), autism spectrum disorder (ASD), and fluency disorder. Data were collected using the Parenting Attitude Scale (PAS) which measures democratic, authoritarian, permissive, and overprotective parenting styles (Karabulut-Demir & Şendil, 2008). The PAS consists of 46 items rated on a 5-point Likert scale, with subscale reliability coefficients ranging from 0.83 to 0.92. Families were recruited from university clinics, rehabilitation centers, and private therapy clinics. Inclusion criteria included children aged between 4-6 years, monolingual Turkish speakers, and a confirmed diagnosis of one of the specified disorders. Data were analyzed using SPSS-27, with one-way ANOVA applied to examine differences in parenting styles across groups.

Results: The results revealed significant differences in parenting styles based on the type of language and speech disorder. Democratic parenting scores were highest in the fluency disorder group ($M = 75.90$), followed by the SSD ($M = 75.50$), DLD ($M = 74.30$), and ASD ($M = 70.76$) groups. Post-hoc analyses indicated that parents of children with ASD reported significantly lower democratic parenting scores compared to the groups of SSD and fluency disorders ($p = .038$). Permissive parenting scores were highest in the ASD group ($M = 25.13$), significantly differing from the SSD ($M = 21.33$) and fluency disorder groups ($M = 20.60$) ($p = .010$). No significant differences were found in authoritarian parenting scores across groups ($p = .459$). Overprotective parenting scores were highest in the ASD group ($M = 35.86$), but the differences did not reach statistical significance ($p = .060$). These findings suggest that the type of speech and language disorder influences democratic and permissive parenting styles, with ASD being associated with higher permissiveness and lower democratic practices (Fen Gau et al., 2008; Sinha et al., 2016).

Conclusion: This study examines the parenting attitudes of parents of children with speech and language disorders and discusses the potential implications of these attitudes for children's development. Our research has identified distinct parenting attitudes for each type of disorder and evaluated the possible causes of these attitudes by comparing them with the literature. When parenting attitudes in the DLD group were examined, the average values were ranked from highest to lowest as democratic attitude, overprotective attitude, permissive attitude, and authoritarian attitude. These findings indicate that democratic attitudes are the most prominent ones among parents of children with DLD, followed by overprotective and permissive attitudes, while authoritarian attitudes remain at the lowest level. Studies in the literature show that parenting attitudes vary among families of children with DLD. While overly protective attitudes are highlighted in some studies (Koyuncu et al., 2024), democratic attitudes are dominant in others (Burnley et al., 2024). The prominence of democratic attitudes in our study is consistent with findings in this direction (Feldman, 2019; Klatte et al., 2020; Mohan et al., 2021). However, generalizations about parenting attitudes should be avoided, as parental attitudes may be shaped not only by the child's diagnosis but also by individual characteristics such as the child's temperament, sensory profile, and regulation skills (Reiss et al., 2022).

In the SSD group, democratic attitudes were found to be the highest, followed by overprotective and permissive attitudes, with authoritarian attitudes being the lowest. These findings indicate that democratic attitudes are dominant among parents of children with SSD, whereas overprotective and permissive attitudes are less prominent, and authoritarian attitudes are the least preferred. This pattern suggests that similar to parents of children with DLD, parents of children with SSD tend to adopt a generally responsive and supportive approach rather than a highly controlling or authoritarian style.

The average parenting attitudes in the fluency disorder group show a distribution in which democratic attitudes are the highest, followed by overprotective attitudes, permissive attitudes, and authoritarian attitudes as the lowest. These findings indicate that democratic attitudes are dominant among parents of children with fluency disorders, while overprotective and permissive attitudes are at lower levels and authoritarian attitudes are the least preferred. In the literature, parenting attitudes associated with stuttering vary. While some studies emphasize authoritarian and overly protective attitudes (Bodur et al., 2019; Eshghizadeh et al., 2014; Saka, 2022), others highlight the lack of democratic attitudes (Lau et al., 2012). Stuttering is a complex phenomenon, and there are many factors that shape the approaches of parents whose children stutter (Rocha et al., 2020). Variables such as the severity of the child's stuttering, the temperament of the child and parent, family dynamics, and environmental factors may play a decisive role in parenting attitudes (Kraft et al., 2014). While it is encouraging that parents of children with stuttering reported exhibiting democratic attitudes in our study, these results should be interpreted with caution. It would not be appropriate to generalize based solely on the information obtained from the PAS.

In the ASD group, a different distribution was observed in terms of parenting attitudes. The average values in this group show that overprotective attitudes are the highest, followed by democratic attitudes, permissive attitudes, and authoritarian attitudes. Unlike other groups, overprotective attitudes are prominent among parents of children with ASD, while democratic and permissive attitudes are less prominent. In the literature, it has been noted that parents of children with ASD may exhibit higher levels of protective and controlling attitudes, which may be related to the child's developmental and social difficulties (Fen Gau et al., 2008; Sinha et al., 2016). However, the relatively high level of democratic attitudes also indicates that parents are trying to be sensitive to their children's needs.

The higher prevalence of overprotective attitudes among parents of children with ASD may be related to various difficulties arising from the developmental characteristics of these children. Regulation problems, common attention deficits, sensory processing difficulties, and executive function impairments frequently observed in children with ASD have a negative impact on social skills, which may lead parents to adopt an overprotective approach (Fernandez-Prieto et al., 2021). Regulation problems may limit children's ability to control their emotions, behavior, and attention, making them more sensitive to the challenges they encounter in daily life (Bashshar & Elashram, 2025). This situation may increase parents' efforts to protect their children from negative experiences such as disappointment or failure. The statements such as *'I keep my child away from challenging tasks'* and *'I take care not to let my child experience disappointment'* on the scale reveal parents' perceptions that their children cannot cope with such difficulties and their tendency to protect them.

Common attention deficits in children with ASD limit their ability to perceive social cues and interact meaningfully with others, while sensory processing problems can lead to excessive or insufficient responses to environmental stimuli (Dakopolos & Jahromi, 2019). This situation may increase parents' efforts to protect their children from social environments and situations that may create difficulties. Additionally, deficits in executive functions negatively affect the abilities of children with ASD to plan, solve problems, and act independently, which lead parents to feel the need to provide more support and protection (Pasqualotto et al., 2021). When all these factors come together, the social skill deficits and weaknesses in independence levels of children with ASD may make parental overprotective attitudes more pronounced. As noted in the literature, although these attitudes arise from parents' efforts to be responsive to their

children's needs, they carry the risk of limiting children's independence and social skill development in the long term (Fen Gau et al., 2008; Sinha et al., 2016).

This study examined the parenting attitudes of parents of children with speech and language disorders and described how these attitudes differ according to various groups. Across all groups (DLD, SSD, ASD and fluency disorders), analyses of repeated measures showed that democratic parenting was the most frequently observed style of parenting, followed by overprotective attitudes, whereas permissive and authoritarian attitudes were reported at lower levels. At the same time, between-group comparisons indicated that the type of speech and language disorder was associated with meaningful variation in democratic and permissive parenting. Parents of children with ASD reported significantly lower democratic and higher permissive parenting scores than parents of children with SSD and fluency disorders, whereas authoritarian parenting did not differ significantly across groups and overprotective parenting showed only a non-significant trend toward higher scores in the ASD group.

Taken together, these results suggest that families of children with different types of speech and language disorders share a generally democratic and protective parenting profile, but that the relative emphasis on democratic versus permissive practices may shift in the context of ASD. In particular, the lower democratic and higher permissive scores observed in the ASD group may reflect parents' attempts to accommodate their children's specific behavioral, sensory and emotional needs within day-to-day interactions. Given the cross-sectional design and reliance on self-report, these findings should not be interpreted as evidence of a causal effect of disorder type on parenting; rather, they highlight patterns of association that can inform clinical practice. In clinical evaluation and family counselling with families of children with DLD, SSD, ASD and fluency disorders, it may therefore be important to systematically consider parenting attitudes, to recognize both democratic and overprotective tendencies, and to support parents, especially those of children with ASD in developing balanced, responsive approaches that promote children's language, social participation and growing independence.

Keywords: authoritarian parenting, democratic parenting, overprotective parenting, parenting attitudes, permissive parenting, speech and language disorders

Giriş

Dil ve konuşma bozuklukları, dilin alıcı/ifade edici alanları ve alt sistemleri (fonoloji, söz varlığı, sözdizimi/biçimbilgisi, anlambilgisi, edimbilgisi) ile konuşmanın alt bileşenlerinde (artikülasyon, ses/rezonans, akıcılık) ortaya çıkan bozulmaların, iletişim ve günlük işlevselliği olumsuz etkilediği durumlardır (Feldman, 2019). Bu tür güçlükler, bireyin kendilik algısını, ev yaşamını, aile ilişkilerini ve özellikle çocukluk döneminde aile ve sosyal çevreyle olan etkileşimlerini olumsuz etkileyebilmektedir (Ebbels ve ark., 2019; Singer ve ark., 2024). Çocuk, doğumdan itibaren ebeveynlerinin sevgi, ilgi ve bakımına ihtiyaç duymaktadır. Ebeveynler, kendi yetiştirilme tarzları ve sosyal çevrelerinden edindikleri bilgiler doğrultusunda çocuklarını yetiştirirler; bunun yanı sıra kültürel yapı, ebeveynler arası ilişki, sosyoekonomik durum, eğitim düzeyi ve çocuğun demografik özellikleri gibi birçok etmen çocuk yetiştirme stillerini etkiler (Demiriz & Öğretir, 2007; Demirutku, 2007; Lanjekar ve ark., 2022; Masamba, 2024; Özerk, 2006). Çocuğun dil ve konuşma becerilerinin beklenenden farklı olması veya genel gelişiminin yaşlılarının gerisinde kalması, ebeveynlerin çocuğa

yönelik tutumlarını ve ebeveynlik tarzlarını etkileyebilir (Mohan ve ark., 2021). Gelişimsel farklılıklar, bakım süreçlerinde yaşanan zorluklar, sosyal dışlanma endişesi, tanı ve tedaviye ilişkin belirsizlikler ve iletişim sorunlarının aile üzerindeki yükü, ebeveynlerin stres ve kaygı düzeylerini artırabilmektedir (Cheng ve Lai, 2023; Guajardo ve ark., 2009). Artan stres ise, ebeveynlik rollerine ilişkin olumsuz algıları güçlendirerek aile işlevselliğini zayıflatmakta ve ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde duyarlılığın azalmasına yol açmaktadır (Yıldırım, 2021). Bu süreç sonunda ebeveyn tutumları ve çocukların gelişimsel deneyimleri karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Ebeveyn tutumları, erken çocukluk döneminde çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Karakuzu, 2019). Gelişim psikolojisinde ebeveynlik stilleri genellikle demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu olmak üzere dört temel tipte kavramsallaştırılmakta ve bu stiller duyarlılık ve talepkârlık boyutları üzerinden tanımlanmaktadır (Baumrind, 1971; Kuppens & Ceulemans, 2019). Demokratik ebeveynlik, yüksek duyarlılık ve talepkârlık bileşimiyle dengeli bir stil olarak öne çıkarken; otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutumlar duyarlılık-kontrol dengesinde farklı örüntüler sergilemektedir (Bruysters & Pilkington, 2023; Li ve ark., 2024; Tripon, 2024; Vasiou ve ark., 2023). Ebeveynlik tutumları, bu boyutlar ve temel özellikleriyle birlikte Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1

Ebeveynlik Tutumları ve Alt Boyutları

Ebeveynlik tutumu	Duyarlılık	Talepkârlık	Özellikleri
Demokratik	Yüksek	Yüksek	Destek ve net beklentilerle özerkliği ve sosyal yeterliliği teşvik eder.
Otoriter	Düşük	Yüksek	Kurallara ve otoriteye sıkı bağlılığı vurgular; çocukların itaatkâr ancak sosyal olarak daha az becerikli olmasına yol açabilir.
İzin verici	Yüksek	Düşük	Sıcaklık ve özgürlük sunar, ancak genellikle yapıdan yoksundur, bu da öz disiplin sorunlarına neden olabilir.
Aşırı koruyucu	Yüksek	Yüksek	Çocukları olası zorluklardan aşırı korur, bağımsızlık ve problem çözme yeteneklerini engelleyebilir.

Çocukların dil ve konuşma becerilerini geliştirme sürecinde ebeveynlerin nitelikli yetişkin davranışları sergilemesi büyük önem taşımaktadır (Klatte ve ark., 2020). Bu davranışlar, çocuğun ilgisini takip etmeyi, ihtiyaçlarına duyarlı olmayı ve gelişim sürecine aktif katılım göstermeyi içerir (Mohan ve ark., 2021). Ebeveynlerin çocuklarının ilgi ve isteklerine duyarlı olmaları ve gelişimsel düzeylerine uygun beklentiler oluşturmaları, çocuk merkezli yaklaşımların temelini oluşturur (Roberts ve ark., 2019). Ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin niteliğinin, çocukların bilişsel, dil ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynadığı gösterilmiştir (Goldin-Meadow ve ark., 2014). Duyarlı, yanıtlayıcı ve yönlendirici ebeveynlik; çocukların dil ve iletişim becerilerini, kendini ifade etme ve sosyal etkileşim yeteneklerini desteklemektedir (Diken, 2012; Diken ve ark., 2009; Girolametto & Weitzman, 2002; Hirsh-Pasek ve ark., 2015; Mahoney ve ark., 2007; Weisleder & Fernald, 2013). Demokratik ebeveynlik, bu tür etkileşimleri teşvik eden ve çocukların özerklik ile sosyal yeterliliklerini güçlendiren bir çerçeve sunarken; aşırı koruyucu veya katı otoriter tutumlar, çocukların bağımsızlık ve problem çözme becerilerini sınırlayabilmektedir (Power, 2013; Rangarajan ve ark., 2020). Çeşitli araştırmalar, farklı bozukluk türlerinde ebeveynlik tutumlarının ve ebeveynlerin psikososyal durumlarının farklılaştığını göstermektedir. İletişim bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinde daha düşük ebeveyn öz-yeterliği, daha yüksek otoriter ve hoşgörülü tutumlar ve artmış depresyon riski bildirilmiştir (Ardahan Akgül ve ark., 2023; Güller & Yaylacı, 2022). Konuşma bozukluğu, otizm ya da zihinsel yetersizliği olan çocukların annelerinde otoriter ve/veya aşırı korumacı tutumların, tipik gelişim gösteren çocukların annelerine göre farklı düzeylerde olabildiği; bazı çalışmalarda otoriter tutumun görece düşük, bazılarında ise otoriter ve korumacı eğilimlerin daha yüksek raporlandığı gösterilmiştir (Fen Gau ve ark., 2008; Rutgers ve ark., 2007; Sinha ve ark., 2016). Ayrıca OSB olan çocukların annelerinde, babalara kıyasla daha yüksek depresyon düzeyleri ve çocuklarıyla daha yoğun sosyal etkileşim bildirilmiştir (Öztürk ve ark., 2014).

Bu bulgular, özel gereksinimli çocukların ebeveynlerinde hem ebeveynlik stillerinin hem de duygusal yükün belirgin biçimde değişebildiğine işaret etmektedir.

Gelişimsel dil bozukluğu (GDB) olan çocukların anneleriyle yapılan çalışmalar da ebeveynlik tutumlarında özgül örüntüler olduğunu göstermektedir. GDB olan çocukların annelerinin, tipik gelişim gösteren çocukların annelerine kıyasla baba–çocuk ilişkisini ve babanın ebeveynlik rolünü daha sık kontrol ettikleri, “annelik kapıcılığı” ya da “kapı tutuculuk” olarak adlandırılan bu yaklaşımın kontrolcülük ve aşırı koruyucu tutumlarla örtüştüğü bildirilmiştir (Koyuncu ve ark., 2024). Diğer bulgular, GDB olan çocukların annelerinin kendilerini daha stresli ve zaman zaman yalnız bırakılmış hissettiklerini, çocuklarının regülasyon ve sosyal ortamlarda yaşadıkları güçlükler nedeniyle endişe duyduklarını, bu nedenle ev ortamında uyarlamalar yaparak çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmaya çalıştıklarını göstermektedir (Burnley ve ark., 2024). Bu sonuçlar, GDB bağlamında hem koruyucu/denetleyici eğilimlerin hem de duyarlı, çocuk merkezli düzenlemelerin bir arada bulunabildiğine işaret etmektedir.

Akıcılık bozukluğu olan çocukların aileleriyle yürütülen çalışmalar, ebeveynlik tutumlarında özellikle kontrol ve disiplin boyutlarının öne çıktığını göstermektedir (Bodur ve ark., 2019; Eshghizadeh ve ark., 2014; Hartman ve ark., 2025). Kekemeliği olan çocuklar, ebeveynlerinin kekemeliklerini yönetme çabalarını zaman zaman kontrol edici ve rahatsız edici olarak algıladıklarını, kekemelikleri hakkında daha fazla özerklik ve karar süreçlerine katılım talep ettiklerini ifade etmişlerdir; bu durum, ailelerde demokratik yaklaşımın sınırlı, otoriter ve aşırı koruyucu eğilimlerin ise daha baskın olabildiğine işaret etmektedir (Lau ve ark., 2012). Diğer çalışmalar da kekemeliği olan çocukların annelerinde daha fazla kontrol ve itaat beklentisi, otoriter ve aşırı koruyucu tutumların daha sık görüldüğünü ve kekemelik şiddeti ile bu tür kontrolcü tutumlar arasında pozitif ilişkiler olabildiğini ortaya koymuştur (Bodur ve ark., 2019; Eshghizadeh ve ark., 2014). Kekemeliği olan çocukların duygusal-davranışsal problemleri ve ebeveynlik tutumlarının incelendiği araştırmalarda,

ebeveynlerin sıkı disiplin alt boyutunda daha yüksek, demokratik tutumda ise daha düşük puanlar aldıkları; sıkı disiplin, geçimsizlik ve aşırı koruyuculuğun davranış sorunları ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilikle pozitif, demokratik tutumun ise duygusal sorunlar ve akran problemleriyle negatif, sosyal davranışlarla pozitif ilişkili olduğu bildirilmiştir (Saka, 2022). Bu bulgular, akıcılık bozukluğunda ebeveynlik stillerinin hem çocukların duygusal–davranışsal profilleriyle hem de bozukluğun şiddetiyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Bu çalışma, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinin ebeveynlik tutumlarını belirlemeyi ve bu tutumların bozukluk türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bozuklukların aile sistemi üzerinde oluşturacağı iletişimsel ve bakım yükü farklılıkları ebeveyn duyarlılığı ve talepkârlığı üzerinde farklı yansımalar doğurabilmektedir. Bu varsayımla, gruplar arası karşılaştırma tercih edilmiştir. Araştırmanın hipotezi, GDB’de aşırı koruyucu/kapı tutucu; akıcılık bozukluğunda ise daha denetleyici/otoriter eğilimlerin görece yüksek olacağı, daha sınırlı iletişimsel kısıtlılığa sahip gruplarda demokratik tutumların daha belirgin olacağı yönündedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, çocuklarında dil ve konuşma bozukluğu olan ailelerin ebeveynlik tutumlarını incelemek amacıyla betimsel ve karşılaştırmalı bir araştırma deseni kullanılmıştır.

Katılımcılar

Her bir bozukluk grubundan 30 aile olmak üzere toplam 120 aile ile görüşülmüştür. Örneklem büyüklüğü belirlenirken ön güç analizi yapılmamıştır. Saha uygulanabilirliği, dengeli grup karşılaştırmaları ve standart analiz iş akışını kolaylaştırmak gibi amaçlarla grup başına 30 katılımcı belirlenmiştir. Böylece erişilebilirlik ve kaynak kısıtlarıyla istatistiksel duyarlılık arasında denge kurulması hedeflenmiştir. Dört grup üzerinden yürütülen karşılaştırmalar için tek yönlü ANOVA

çerçevesinde mevcut örneklem, orta-üst düzey etki büyüklüklerine (*Cohen's f* ≈ 0.30) yaklaşık %80 güç sağlamaktadır. Veriler, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan ailelerin tanı grubuna göre demografik bilgileri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Demografik Bilgiler

Değişken	Grup	n	Yüzde (%)	Çocukların Yaş Ortalaması (Ay) $\pm$ SS
DKB Tipi	GDB	30	25	57.73 (± 7.12)
	KSB	30	25	63.13 (± 6.68)
	Otizm	30	25	62.87 (± 9.12)
	Akıcılık	30	25	63.90 (± 8.12)

Araştırmanın katılımcılarını çocukları Biruni Üniversitesi Dil ve Konuşma Terapisi Kliniklerinde, diğer üniversite kliniklerinde, rehabilitasyon merkezlerinde veya özel kliniklerde terapi alan aileler oluşturmaktadır. Araştırmaya 107 anne, 13 baba katılmıştır. ETÖ, çoğunlukla birincil bakım veren olarak rol alan ebeveyn tarafından doldurulmuş olsa da evde bakım sorumluluğunun (anne, baba, bakıcı, büyükanne vb.) ayrıntılı dağılımı sistematik olarak kaydedilmemiştir. Ailelere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve yazılı onamları alındıktan sonra ETÖ'yü doldurmaları istenmiştir. Çocukların ilgili tanılarına (GDB, KSB, OSB, Akıcılık bozukluğu) sahip olduğu kurumlardaki dil ve konuşma terapistlerinden ve çocukların ailelerinden alınan bilgiyle teyit edilmiştir. Katılımcıların dahil edilme kriteri çocukların ilgili tanılardan birine sahip olması, 4-6 yaş arasında olması, tek dilli olması ve anadilinin Türkçe olmasıdır. Dışlama kriterleri arasında çocukların ilgili tanıların dışında bir tanıya sahip olması, komorbid tanısının olması (örn. hem GDB hem akıcılık bozukluğu gibi), 4-6 yaş aralığında olmaması, tek dilli olmaması, anadilinin Türkçe olmaması vardır.

Veri Toplama Araçları

Her bir bozukluk grubundan 30 aile olmak üzere toplam 120 aile ile görüşülmüş ve veriler, ETÖ kullanılarak toplanmıştır. ETÖ, Karabulut-Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiş olup, 2-6 yaş grubu çocuğu bulunan anne ve babaların ebeveynlik tutumlarını saptamak için kullanılmaktadır. Ölçek, ebeveynlerin demokratik tutumlarını (17 madde), otoriter tutumlarını (11 madde), aşırı koruyucu tutumlarını (9 madde) ve izin verici tutumlarını (9 madde) belirleyen dört alt boyuttan ve toplam 46 maddeden oluşmaktadır. ETÖ, 5’li Likert tipinde sunulmuş olup, her bir maddenin karşısında sıklık ifadelerine yer verilmiştir. Bu sıklık maddeleri “her zaman böyledir”, “çoğunlukla böyledir”, “bazen böyledir”, “nadiren böyledir” ve “hiçbir zaman böyle değildir” şeklindedir. Puanlamalar ise 1 ile 5 arasında yapılmaktadır. Ebeveynlerin ölçekteki her alt boyuttan aldıkları puanlar toplanarak, en yüksek aldıkları alt boyut hesaplanmaktadır. Ebeveyn hangi alt boyuttan en yüksek puanı toplamış ise, o alt boyuttaki ebeveyn tutumuna ait olduğu sonucuna ulaşılır. Ölçeğin geliştirildiği orijinal çalışmada ETÖ’nün Cronbach alfa katsayıları demokratik alt boyutta 0.89; otoriter alt boyutta 0.92; aşırı koruyucu alt boyutta 0.88 ve izin verici alt boyutta 0.83 olarak raporlanmıştır (Karabulut-Demir & Şendil, 2008). Bu çalışmada ek bir güvenirlik analizi yapılmamıştır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS-27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Normallik varsayımı Kolmogorov–Smirnov (KS) testi ve çarpıklık/basıklık değerleri (-2 ile $+2$ kabul aralığı) ile değerlendirilmiştir. Demokratik alt ölçek KS testine göre normal dağılmıştır ($p = .200$). Diğer alt ölçeklerde KS $p < .05$ olsa da çarpıklık/basıklık değerleri kabul edilebilir aralıkta olduğundan parametrik testler tercih edilmiştir. GDB, KSB, Otizm ve Akıcılık grupları arasında ebeveyn tutumlarını karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA uygulanmıştır. Anlamlı ANOVA sonuçları için çoklu karşılaştırmalar Tukey HSD testi ile gerçekleştirilmiştir. Dil ve konuşma bozukluğu tanı grupları (GDB, KSB, OSB, Akıcılık

bozukluğu) arasında demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumu puanlarındaki farklılıkları incelemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Anlamli bulunan ANOVA modellerinde, hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Ayrıca, her bir bozukluk grubu içinde ebeveynlerin dört farklı tutuma (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici) verdikleri puanların birbiriyle karşılaştırılması için tek yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA analizleri yürütölmüş; küresellik varsayımı Mauchly'nin Küresellik Testi ile değerlendirilmiş, varsayımın ihlal edildiği durumda Greenhouse–Geisser düzeltmesi kullanılmıştır. Anlamli tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçlarını takiben, ebeveynlik tutumu türleri arasındaki farkların yönünü belirlemek için Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul onayı 6 Ocak 2023 tarihinde Biruni Üniversitesi girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurulunun 2023/77-39 karar numarasıyla alınmıştır.

Bulgular

ETÖ'de yer alan ebeveynlik tutum türlerine göre katılımcıların aldığı puanlar incelendiğinde Demokratik ebeveynlik tarzı puanlarının 47 ile 85 arasında değiştiği ve ortalama puanın 74.11 olduğu, standart sapmanın ise 7.67 olduğu görölmüştür. Otoriter stil puanları 11 ile 39 arasında değişmekte olup, bu stil için ortalama puan 21.17 ve standart sapma 5.83 olarak tespit edilmiştir. Aşırı Koruyucu stil puanları 19 ile 45 arasında değişirken, ortalama puan 33.46 ve standart sapma 6.19 olarak belirlenmiştir. İzin Verici stil puanları ise 9 ile 37 arasında değişmekte olup, ortalama puan 22.45 ve standart sapma 5.68 olarak saptanmıştır. Ebeveynlik tutumu alt ölçeklerine ilişkin tanımlayıcı

istatistikler (minimum ve maksimum değerleri, ortalama ve standart sapma) ile normallik varsayımına dair Kolmogorov–Smirnov ve çarpıklık/basıklık sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Normallik Varsayımı Analizi ve Puanlar

Ölçek	<i>n</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	Kolmogorov Smirnov (<i>p</i>)	Çarpıklık	Basıklık
Demokratik	120	47	85	74.11	7.69	.200*	-1.044	1.081
Otoriter	120	11	39	21.17	5.83	.000	.825	.614
Aşırı Koruyucu	120	19	45	33.46	6.19	.000	-.220	-.331
İzin Verici	120	9	37	22.45	5.68	.026	.311	-.310
Yaş (ay)	120	48	83	61.90	8.19	.034	.242	-.345

**p* > .05

Tablo 3 incelendiğinde, tüm ebeveynlik tutumu alt ölçeklerinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle, normallik varsayımının değerlendirilmesinde temel ölçüt olarak çarpıklık ve basıklık değerleri esas alınmış ve tüm alt ölçekler için dağılımın parametrik testler için kabul edilebilir olduğu değerlendirilmiştir. Kolmogorov–Smirnov testinde bazı alt ölçekler için *p* değerleri .05’in altında olsa da bu testin büyük örneklerde küçük sapmalara karşı duyarlı olması ve etki büyüklüğünü doğrudan yansıtmaması nedeniyle, karar verilirken çarpıklık/basıklık değerleri ve örneklem büyüklüğü birlikte dikkate alınmıştır. GDB, KSB, Otizm ve Akıcılık Bozukluğu arasında ebeveynlik tutumlarındaki farklılıkları araştırmak amacıyla tek yönlü ANOVA yöntemi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Dil ve Konuşma Bozukluğu Tanı Gruplarına Göre Ebeveyn Tutumu Puanları

ETÖ Alt Ölçekleri	Grup	n	Ort.	SS
Demokratik	GDB	30	74.30	7.44
	KSB	30	75.50	5.78
	Otizm	30	70.76	9.86
	Akıcılık	30	75.90	6.34
	Toplam	120	74.11	7.70
Otoriter	GDB	30	21.96	6.27
	KSB	30	20.86	5.64
	Otizm	30	21.96	6.28
	Akıcılık	30	19.90	5.12
	Toplam	120	21.17	5.84
Aşırı koruyucu	GDB	30	33.70	6.48
	KSB	30	31.93	5.58
	Otizm	30	35.86	5.85
	Toplam	120	33.46	6.20
İzin verici	GDB	30	22.76	6.47
	KSB	30	21.33	4.96
	Otizm	30	25.13	5.70
	Akıcılık	30	20.60	4.59
	Toplam	120	22.45	5.68

Tablo 5'e göre demokratik ebeveynlik tarzı için ANOVA sonuçları gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur ($F(3,116) = 2.892, p = .038$). Post-hoc analizleri, otizmlili çocukların ebeveynlerinin KSB ve akıcılık bozukluğu olan çocukların ebeveynlerine kıyasla önemli ölçüde daha düşük demokratik tutumlar bildirdiğini göstermiştir. İzin verici ebeveynlik tarzı açısından da anlamlı farklılıklar gözlenmiştir ($F(3,116) = 3.989, p = .010$). Daha ileri incelemeler, otizmlili çocukların ebeveynlerinin KSB ve Akıcılık Bozukluğu olan çocukların ebeveynlerine kıyasla daha yüksek izin verici tutumlar sergilediğini göstermiştir. Otoriter ebeveynlik tarzı için gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F(3,116) = 0.870, p = .459$). Bu durum bozukluk türünün otoriter tutumları önemli ölçüde etkilemediğini göstermektedir. Benzer şekilde, aşırı koruyucu ebeveynlik tarzı istatistiksel anlamlılığa ulaşmamış olsa da ($F(3,116) = 2.536, p = .060$) p değeri geleneksel anlamlılık eşiğine yaklaştığı için daha fazla araştırmayı gerektirebilecek

bir eğilime işaret etmektedir. Genel olarak bu bulgular, dil ve konuşma bozukluğunun türü ile demokratik ve izin verici ebeveynlik tarzlarındaki farklılıklar arasındaki önemli ilişkinin altını çizmektedir.

Tablo 5

Ebeveyn Tutumu Alt Ölçekleri İçin Tanı Grupları Arasındaki Farklara İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	KT (Gruplar arası)	SD	KO	KT (Grup içi)	SD	KO	F	p
Demokratik	490.50	3	163.50	6557.87	116	56.53	2.892	.038*
Otoriter	89.23	3	29.74	3966.10	116	34.19	0.870	.459
Aşırı koruyucu	281.27	3	93.76	4288.60	116	36.97	2.536	.060
İzin verici	359.09	3	119.70	3480.70	116	30.01	3.989	.010*

Not. KT = Kareler toplamı; SD = Serbestlik derecesi; KO = Kareler ortalaması

* $p < .05$

Dil ve konuşma bozukluğu gruplarının her birinde, ebeveynlerin benimsemiş olabilecekleri tutum profilini ortaya koymak amacıyla, ebeveynlerin dört farklı tutum türünden aldıkları puanlar tek yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA ile incelenmiştir. (Tablo 6). GDB, KSB, OSB ve Akıcılık Bozukluğu gruplarının tamamında ebeveynlik tutumu türlerine göre puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmıştır (tüm gruplar için $p < .001$). GDB, KSB ve Akıcılık gruplarında Mauchly'nin küresellik testi anlamlı çıkmamış ($p > .05$) ve analizler Sphericity Assumed varsayımı altında raporlanmıştır. OSB grubunda küresellik varsayımı ihlal edildiği için ($p < .001$) Greenhouse–Geisser düzeltmesi kullanılmıştır. Post-hoc Bonferroni karşılaştırmaları, tüm gruplarda demokratik tutum puanlarının otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanlarından anlamlı derecede daha yüksek olduğunu (1 > 2, 3, 4) ve aşırı koruyucu tutum puanlarının da otoriter ve izin verici tutum puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermiştir (3 > 2, 4).

Tablo 6

Dil ve Konuşma Bozukluğu Gruplarında Ebeveynlik Tutumu Türlerine Göre Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Grup	Mauchly küresellik testi (p)	ANOVA türü	F	p	Anlamli post-hoc farklar ^a
GDB	$p > .05$	Sphericity Assumed	507.564	$< .001$	1 > 2,3,4; 3 > 2,4
KSB	$p > .05$	Sphericity Assumed	715.469	$< .001$	1 > 2,3,4; 3 > 2,4
OSB	$p < .001$	Greenhouse–Geisser	309.455	$< .001$	1 > 2,3,4; 3 > 2,4
Akıcılık	$p > .05$	Sphericity Assumed	611.024	$< .001$	1 > 2,3,4; 3 > 2,4

Not. Sphericity Assumed: Küresellik sağlandı. Greenhouse–Geisser: Küresellik ihlali.

^a1 = Demokratik, 2 = Otoriter, 3 = Aşırı koruyucu, 4 = İzin verici

Tartışma

Bu çalışma, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinin sergilediği ebeveynlik tutumlarını inceleyerek, bu tutumların farklı bozukluk türlerine göre nasıl farklılaştığına ilişkin bulgular sunmaktadır. Araştırmamız GDB, OSB, KSB ve akıcılık bozukluğu için belirgin ebeveynlik tutumlarını ortaya koymuş ve bu tutumların olası sebeplerini literatürle karşılaştırarak değerlendirmiştir.

GDB grubunda ebeveynlik tutumları incelendiğinde, tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları ebeveynlik tutumu türlerine göre puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Post-hoc Bonferroni karşılaştırmalarına göre, GDB’li çocukların ebeveynlerinde demokratik tutum puanları, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir; ayrıca aşırı koruyucu tutum puanları da otoriter ve izin verici tutum puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Bu bulgular, GDB’li çocukların ebeveynlerinde en belirgin biçimde demokratik tutumun öne çıktığını, bunu aşırı koruyucu tutumun izlediğini; izin verici ve otoriter tutumların ise görece daha düşük düzeyde kaldığını ortaya koymaktadır. Alanyazındaki çalışmalarda, GDB olan çocukların

ailelerinin ebeveynlik tutumlarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bazı çalışmalarda aşırı koruyucu tutumlar ön plana çıkarken (Koyuncu ve ark., 2024), diğerlerinde demokratik tutumların baskın olduğu görülmektedir (Burnley ve ark., 2024). Bizim çalışmamızda demokratik tutumun öne çıkması, bu yöndeki bulgularla uyumludur (Feldman, 2019; Klatte ve ark., 2020; Mohan ve ark., 2021). Bununla birlikte, tanı grupları arasında belirlenen bu örüntüler, ebeveynlik tutumlarının yalnızca çocuğun tanısından ibaret olmadığını, çocuğun mizacı, duyusal profili ve regülasyon becerileri gibi bireysel özelliklerin yanı sıra aile dinamikleri ve çevresel koşulların da tabloyu şekillendirdiğini göstermektedir (Reiss ve ark., 2022). Dolayısıyla, farklı tanı gruplarını karşılaştırmak, hangi bağlamlarda belirli tutumların daha baskın olduğunu ortaya koyması açısından önemli olmakla birlikte, bulguların her bir aileye ve tüm GDB popülasyonuna doğrudan genellenmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

KSB grubunda ebeveynlik tutumları incelendiğinde, tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları ebeveynlik tutumu türlerine göre puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Post-hoc Bonferroni karşılaştırmalarına göre, KSB’li çocukların ebeveynlerinde demokratik tutum puanları, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir; ayrıca aşırı koruyucu tutum puanları da otoriter ve izin verici tutum puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgular, KSB’li çocukların ebeveynlerinde de demokratik tutumun baskın olduğunu, bunu aşırı koruyucu tutumun izlediğini; izin verici ve otoriter tutumların ise görece daha düşük düzeyde kaldığını ortaya koymaktadır. KSB olan çocuklara ilişkin alanyazında, ebeveynlik tutumlarına dair bulguların sınırlı ve heterojen olduğu görülmektedir. İletişim bozukluğu tanısı alan çocukların aileleriyle yapılan bazı çalışmalarda, ebeveynlerde artmış stres düzeyleri, daha yüksek otoriter ve hoşgörülü (izin verici) tutumlar ve depresyon riskinin ön plana çıktığı bildirilmiştir (Güller & Yaylacı, 2022). Benzer şekilde, özel gereksinimli çocukların ebeveynlerinde, çocukların iletişimsel güçlükleri ve davranışsal sorunları ile ilişkili olarak ebeveynlik tutumlarında daha fazla kontrol ve

koruma eğilimi saptanmıştır (Ardahan Akgül ve ark., 2023). Bizim çalışmamızda ise KSB grubunda demokratik tutumun istatistiksel olarak anlamlı biçimde öne çıkması ve otoriter/izin verici tutumların daha düşük düzeyde bildirilmesi, bu alandaki bazı bulgularla kısmen farklılaşmaktadır. Bu durum, çalışmamızdaki ailelerin büyük ölçüde terapi hizmeti alan ve profesyonel destekle etkileşim içinde olan bir örneklemden oluşmasıyla ilişkili olabilir; nitelikli dil ve konuşma terapisi süreçlerinin, ebeveynlerin çocuk merkezli ve demokratik yaklaşımlar geliştirmelerini desteklediği önceki araştırmalarda da vurgulanmıştır (Klatte ve ark., 2020; Mohan ve ark., 2021). Bununla birlikte, KSB'ye özgü ebeveynlik tutumlarını inceleyen çalışmaların azlığı ve etkenlerin çok boyutlu oluşu nedeniyle, bu bulguların dikkatle ve sınırlılıkları gözeterek yorumlanması gerekmektedir.

Akıcılık bozukluğu grubunda ebeveynlik tutumları incelendiğinde, tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları ebeveynlik tutumu türlerine göre puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Post-hoc Bonferroni karşılaştırmalarına göre, akıcılık bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinde demokratik tutum puanları, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir; ayrıca aşırı koruyucu tutum puanları da otoriter ve izin verici tutum puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgular, akıcılık bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinde de demokratik tutumun baskın olduğunu, aşırı koruyucu ve izin verici tutumların daha düşük düzeyde, otoriter tutumun ise en az tercih edilen tutum olduğunu göstermektedir. Alanyazında, kekemelik ile ilişkili ebeveynlik tutumlarının değişkenlik göstermektedir. Bazı çalışmalarda otoriter ve aşırı koruyucu tutumların ön planda iken (Bodur ve ark., 2019; Eshghizadeh ve ark., 2014; Saka, 2022), bazılarında ise demokratik tutumun eksikliğine vurgu yapılmaktadır (Lau ve ark., 2012). Kekemelik, karmaşık bir olgu olup, çocuğunda kekemelik olan ebeveynlerin yaklaşımlarını şekillendiren birçok faktör bulunmaktadır (Rocha ve ark., 2020). Çocuğun kekemelik şiddeti, çocuğun ve ebeveynin mizacı, aile dinamikleri ve çevresel etkenler gibi değişkenler, ebeveynlik tutumları üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir (Kraft ve ark., 2014). Çalışmamızda, kekemeliği olan

çocukların ebeveynlerinin demokratik tutum sergilediklerini beyan etmeleri sevindirici bir bulgu olsa da bu sonuçlar tek bir öz-bildirim ölçeğine (ETÖ) ve kesitsel bir örnekleme dayanmaktadır. Bu nedenle, kekemlikle ilişkili ebeveynlik tutumlarına dair bulgularımız, akıcılık bozukluğu olan tüm çocuklara ve ailelere doğrudan genellenmemeli; farklı veri kaynaklarının ve uzunlamasına tasarımların kullanıldığı çalışmalarla desteklenmelidir.

Otizm grubunda ebeveynlik tutumları incelendiğinde, tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları ebeveynlik tutumu türlerine göre puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Uygulanan Greenhouse–Geisser düzeltmeli analiz ve post-hoc Bonferroni karşılaştırmaları, bu grupta aşırı koruyucu tutum puanlarının demokratik, izin verici ve otoriter tutum puanlarından anlamlı derecede daha yüksek olduğunu; demokratik tutum puanlarının ise izin verici ve otoriter tutum puanlarından daha yüksek olmakla birlikte, aşırı koruyucu tutuma göre daha düşük düzeyde kaldığını ortaya koymuştur. Bu bulgular, otizmlili çocukların ebeveynlerinde aşırı koruyucu tutumun ön planda olduğunu, demokratik ve izin verici tutumların ise görece daha geride kaldığını göstermektedir. Alanyazında, OSB’li çocukların ebeveynlerinde daha yüksek düzeyde koruyucu ve kontrolcü tutumların görülebildiği, bu durumun çocuğun gelişimsel ve sosyal zorluklarıyla ilişkili olabileceği belirtilmiştir (Fen Gau ve ark., 2008; Sinha ve ark., 2016). Bizim çalışmamızda da aşırı koruyucu tutumun istatistiksel olarak anlamlı biçimde öne çıkması, bu bulgularla tutarlıdır. Bununla birlikte, demokratik tutum puanlarının da görece yüksek olması, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmaya ve onları duygusal olarak desteklemeye çalıştıklarını düşündürmektedir. Nitekim bazı çalışmalar, OSB’li çocukların ebeveynlerinde, yoğun bakım verme ve müdahaleci/kontrolcü tutumlarla birlikte, çocuğun özelliklerine uyum sağlamaya ve esnek/destekleyici ebeveynlik davranışları geliştirmeye yönelik çabaların da bir arada bulunabildiğini göstermektedir (Crowell ve ark. 2019, Poirier ve ark., 2024; Reed & Osborne, 2013).

OSB olan çocukların ebeveynlerinde aşırı koruyucu tutumun daha fazla görülmesi, bu çocukların gelişimsel özelliklerinden kaynaklanan çeşitli zorluklarla ilişkili olabilir. Nitekim OSB’li çocuklarda, sosyal iletişim güçlükleri, sınırlı ilgi alanları, davranışsal katılık, öngörülemez öfke patlamaları ve günlük yaşam becerilerinde yetersizlikler gibi güçlükler sıkça bildirilmekte; bu durum ebeveynlerin çocuklarını olası risklerden korumak, krizleri önlemek ve işlevselliği sürdürmek amacıyla daha fazla kontrol ve müdahale içeren tutumlar sergilemelerine yol açabilmektedir (Crowell ve ark., 2019; Fen Gau ve ark., 2008; Sinha ve ark., 2016). OSB’li çocuklarda sıklıkla gözlemlenen regülasyon problemleri, ortak dikkat eksiklikleri, duysal işleme güçlükleri ve yürütücü işlevlerdeki yetersizlikler, sosyal iletişim ve dil gelişimi üzerinde olumsuz bir etki yaratmakta; bu da ebeveynlerin aşırı koruyucu bir yaklaşım benimsemesine yol açabilmektedir (Adamson ve ark., 2019; Fernandez-Prieto ve ark., 2021; Friedman & Sterling, 2019; Howard ve ark., 2023). Regülasyon problemleri, çocukların duygularını, davranışlarını ve dikkatlerini kontrol etme kapasitelerini sınırlayarak, günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklara karşı daha hassas bir hale gelmelerine neden olabilir (Bashshar & Elashram, 2025). Bu durum, ebeveynlerin çocuklarını hayal kırıklığı, başarısızlık veya duygusal çöküntü gibi olumsuz deneyimlerden koruma çabasını artırabilir. Ölçekte yer alan "Çocuğumu zorlayıcı görevlerden uzak tutarım" ve "Çocuğumun hayal kırıklığına uğramamasına özen gösteririm" gibi ifadeler, ebeveynlerin çocuklarının bu tür zorluklarla başa çıkamayacağına dair algılarını ve koruma eğilimlerini göstermektedir.

OSB’li çocuklarda ortak dikkat eksiklikleri, çocukların sosyal ipuçlarını algılama ve başkalarıyla anlamlı bir şekilde etkileşim kurma becerilerini sınırlarken, duysal işleme problemleri çevresel uyaranlara karşı aşırı veya yetersiz tepkilere yol açabilmektedir (Dakopolos & Jahromi, 2019). Bu durum, ebeveynlerin çocuklarını sosyal ortamlardan ve zorluk yaratabilecek durumlardan koruma çabasını artırmaktadır. Ayrıca, yürütücü işlevlerdeki eksiklikler, OSB’li çocukların planlama, problem çözme ve bağımsız hareket etme becerilerini olumsuz etkileyerek,

ebeveynlerin çocuklarını daha fazla destekleme ve koruma ihtiyacı hissetmesine neden olmaktadır (Pasqualotto ve ark., 2021). Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, OSB'li çocukların sosyal becerilerdeki eksiklikleri ve bağımsızlık düzeylerindeki zayıflıklar, ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumlarını daha belirgin hale getirmektedir. Alanyazında da belirtildiği gibi, bu tutumlar ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olma çabasıyla ortaya çıksa da uzun vadede çocukların bağımsızlık ve sosyal beceri gelişimlerini sınırlayabilecek bir risk taşımaktadır (Fen Gau ve ark., 2008; Sinha ve ark., 2016).

Bu çalışma, GDB, KSB, OSB ve akıcılık bozukluğu tanısı almış 4-6 yaş arası çocukların ebeveynlerinde, bozukluk türüne göre ebeveynlik tutumlarında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Tek yönlü ANOVA sonuçları, özellikle demokratik ve izin verici ebeveynlik tutumlarının tanı gruplarına göre anlamlı biçimde farklılaştığını ortaya koymuştur. OSB grubunda demokratik tutum puanlarının KSB ve akıcılık bozukluğu gruplarına kıyasla daha düşük, izin verici tutum puanlarının ise daha yüksek olması, bu grupta ebeveynlik profilinin diğer dil ve konuşma bozukluğu gruplarından ayrıştığını göstermektedir. Otoriter tutumda gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamış; aşırı koruyucu tutumda ise istatistiksel anlamlılığa yaklaşan, ancak anlamlılık eşiğini geçmeyen bir eğilim gözlenmiştir. Gruplar içinde yapılan tekrarlı ölçümler ANOVA analizleri, tüm bozukluk türlerinde ebeveynlerin en yüksek puanları demokratik tutumdan, bunu ise aşırı koruyucu tutumun izlediğini; izin verici ve otoriter tutum puanlarının görece daha düşük düzeylerde seyrettiğini göstermiştir. Bu örüntü, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinde genel olarak demokratik ve koruyucu eğilimlerin daha baskın olduğunu, otoriter ve aşırı hoşgörülü yaklaşımların ise daha sınırlı düzeyde raporlandığını düşündürmektedir. Genel olarak bulgular, dil ve konuşma bozukluğunun türüne göre ebeveynlik tutumlarında anlamlı farklılaşmalar bulunduğunu ve özellikle OSB grubunda demokratik ve izin verici tutumlar açısından diğer gruplardan ayrışan bir profil ortaya çıktığını göstermektedir. Bu sonuçlar, farklı tanı gruplarındaki ailelerle yürütülecek klinik değerlendirme ve

aile danışmanlığı süreçlerinde, ebeveynlik tutumlarının sistematik biçimde dikkate alınmasının önemine işaret etmektedir.

Dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklar bağlamında, ebeveynliği dinamik ve karşılıklı bir iletişim süreci olarak anlamak çok önemlidir. Estlein'in yapılandırmacılık ve ilişkisel çerçeveleme teorisi gibi kişilerarası iletişim teorilerini entegre etmesi, bu etkileşimlerin hem ebeveynler hem de çocuklar tarafından nasıl şekillendirilebileceği konusunda değerli bilgiler sunmaktadır (Estlein, 2021). Ebeveynlik tarzlarına çift yönlü bir mercekten bakarak, konuşma bozukluğu olan çocukların yalnızca ebeveynlerinin iletişim stratejilerinden etkilenmediğini, aynı zamanda ilişkisel dinamiklere aktif olarak katkıda bulunduğu kabul edilmelidir. Araştırmacılar ve uygulayıcılar, daha incelikli ve etkileşimsel bir yaklaşım benimseyerek, konuşma bozuklukları bağlamında ebeveynliğin karmaşıklıklarını daha iyi ele alabilirler.

Her bir dil ve konuşma bozukluğu türü için aile desteği, çocuğun özel ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir. GDB olan çocuklar için ebeveynlerin, çocuklarının dil gelişimini desteklemek amacıyla demokratik ve duyarlı bir tutum benimsemeleri önemlidir. Bu, çocukların iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak tanır ve ebeveynlerin rehberlik etmesini sağlar. KSB olan çocuklar için ebeveynlerin, çocuklarının konuşma pratiğini teşvik eden ve olumlu geri bildirim sağlayan bir yaklaşım benimsemeleri önerilir. OSB olan çocuklar için ise, ebeveynlerin daha esnek ve hoşgörülü bir tutum sergilemeleri, çocuklarının özel davranışsal, duyuşsal ve duygusal ihtiyaçlarına yanıt vermelerine yardımcı olabilir. Akıcılık bozukluğu olan çocuklar için ebeveynlerin, çocuklarının konuşma akıcılığını destekleyen ve sosyal ortamlarda yaşadıkları zorlukları hafifletmeye yönelik stratejiler geliştiren bir tutum benimsemeleri önemlidir. Bu tür bir aile desteği, ebeveynlerin çocuklarının gelişim süreçlerine aktif katılım göstermelerini ve onların ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yanıt vermelerini gerektirir. Ebeveynlerin, çocuklarının gelişimsel başarıları için güçlü bir

temel oluşturmak amacıyla, çocuk merkezli ve destekleyici bir yaklaşım benimsemeleri teşvik edilmelidir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, katılımcıların çoğunluğu tek dilli ve Türkçe konuşan ailelerden oluşmaktadır, bu da farklı dil ve kültürel bağlamlarda elde edilebilecek sonuçların farklılık gösterebileceği anlamına gelmektedir. İkinci olarak, ebeveyn tutumları ve çocukların dil ve konuşma bozuklukları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için kullanılan ölçüm araçları öz-bildirimlere dayanmaktadır, bu da sosyal istenirlik yanlılığı gibi faktörlerden etkilenebilir. Son olarak, çalışmanın kesitsel doğası, ebeveyn tutumlarının zaman içindeki değişimini veya çocukların gelişimsel ilerlemeleri üzerindeki uzun vadeli etkilerini incelemeyi engellemektedir. Çalışmanın sınırlılıklarından biri, ebeveynlik tutumlarının yalnızca çocuğun tanı grubuna göre değil, aynı zamanda kültürel bağlamdan da etkilenmesidir. ETÖ'nün geliştirilme sürecinde de belirtildiği gibi, Türk kültüründe ebeveynler birden fazla tutumu aynı anda sergileyebilmektedir; örneğin, bir ebeveyn hem demokratik hem de koruyucu ya da otoriter davranışlar gösterebilir (Karabulut Demir & Şendil, 2008). Bu durum, toplulukçu kültürlerde sevgi ve kontrolün birlikte var olabilmesiyle açıklanabilir. Dolayısıyla, elde edilen bulguların farklı kültürel bağlamlarda veya bireyselci toplumlarda aynı şekilde yorumlanamayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışmanın bir diğer sınırlılığı, evde bakım sorumluluğunun ayrıntılı olarak değerlendirilmemiş olmasıdır. Örneklemimizde ETÖ, büyük oranda anneler tarafından doldurulmuş olmakla birlikte, anne, baba, bakıcı veya diğer aile üyeleri (örneğin büyükanne/büyükbaba) arasındaki bakım rollerinin nasıl paylaşıldığı sistematik olarak kaydedilmemiştir. Bu durum, ölçülen ebeveynlik tutumlarının esasen ölçüğü dolduran ebeveyne ait olduğunu, ancak çocuğun günlük yaşamında etkili olan tüm bakım verenlerin tutumlarını tam olarak yansıtmayabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, bulgular yorumlanırken bu olası hata payı ve bakım veren rolleri arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Son olarak, bu çalışmada çocuklara ait cinsiyet verisi sistematik olarak

toplanmamıştır; bu nedenle cinsiyetin olası etkileri değerlendirilememiş ve bulgular bu açıdan sınırlı kalmıştır.

Gelecek araştırmalarda, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ailelerinde ebeveynlik tutumları daha ayrıntılı ve çok boyutlu bir çerçevede ele alınabilir. Öncelikle, farklı bozukluk türlerinde ebeveynlik tutumlarının çocukların dil, sosyal iletişim ve davranışsal çıktıları ile nasıl ilişkili olduğu boylamsal çalışmalarla incelenebilir.

İleriki çalışmalarda, yalnızca öz-bildirimlere değil, gözlemsel veri, terapist/öğretmen raporları ve gerekirse çocuk görüşmelerini içeren çok kaynaklı veri toplama yaklaşımlarına yer verilmesi, ebeveynlik tutumlarının ve aile içi etkileşim dinamiklerinin daha kapsamlı değerlendirilmesini sağlayabilir. Ayrıca, farklı tanı gruplarında ebeveynlik tutumlarını etkileyen ebeveyn stresi, başa çıkma stratejileri, aile işlevselliği ve sosyal destek gibi değişkenlerin modele dâhil edilmesi, bu ilişkilerin altında yatan mekanizmaları aydınlatmaya yardımcı olacaktır.

Gelecek araştırmaların bir diğer odağı, farklı bozukluk grupları için hedeflenmiş aile eğitimleri ve danışmanlık programları geliştirmek ve bu programların etkililiğini sınamak olabilir. Özellikle OSB, GDB, KSB ve akıcılık bozukluğu olan çocukların aileleri için, ebeveynlik tutumlarını ve ebeveyn–çocuk etkileşimlerinin niteliğini güçlendirmeyi amaçlayan müdahalelerin hem ebeveyn tutumları hem de çocukların iletişimsel işlevselliği üzerindeki etkileri değerlendirilebilir.

Kaynaklar

- Adamson, L. B., Bakeman, R., Suma, K., & Robins, D. L. (2019). An expanded view of joint attention: Skill, engagement, and language in typical development and autism. *Child Development*, 90(1), e1–e18. <https://doi.org/10.1111/cdev.12973>
- Ardahan Akgül, E., Doğan, P., Karakul, A., Özdemir, V., Özgüven Öztornacı, B., & Yıldırım Sarı, H. (2023). Comparison of the parenting attitudes of the parents of the children with and without intellectual disability in preschool period. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 6(3), 483–496. <https://doi.org/10.52538/iduhs.1228196>
- Bashshar, A. M. A. A. B., & Elashram, R. E. M. (2025). The Relationship Between Self-Regulation Difficulties and Adaptive Functioning in Children with Autism Spectrum Disorder (ASD). *International Journal of Disability, Development and Education*, 72(7) 1248–1270. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2024.2419871>
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt. 2), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Bodur, S., Torun, Y. T., Gül, H., Dinçer, M., Gül, A., Kara, K., Karaman, D., Durukan, İ., & Cöngöloğlu, M. A. (2019). Parental attitudes in children with persistent developmental stuttering: A case-control study. *Archives of Clinical Psychiatry*, 46(4), 103–106. <https://doi.org/10.1590/0101-60830000000204>
- Bruysters, N. Y. F., & Pilkington, P. D. (2023). Overprotective parenting experiences and early maladaptive schemas in adolescence and adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical psychology & psychotherapy*, 30(1), 10–23. <https://doi.org/10.1002/cpp.2776>
- Burnley, A., St Clair, M., Dack, C., Thompson, H., & Wren, Y. (2024). Exploring the psychosocial experiences of individuals with developmental language disorder during childhood: A qualitative investigation. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 54(8), 3008–3027. <https://doi.org/10.1007/s10803-023-05946-3>
- Cheng, A. W. Y., & Lai, C. Y. Y. (2023). Parental stress in families of children with special educational needs: a systematic review. *Frontiers in psychiatry*, 14, 1198302. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1198302>
- Crowell, J. A., Keluskar, J., & Gorecki, A. (2019). Parenting behavior and the development of children with autism spectrum disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 90, 21–29. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2018.11.007>
- Dakopulos, A. J., & Jahromi, L. B. (2019). Differences in sensory responses among children with autism spectrum disorder and typical development: Links to joint attention and social competence. *Infant and Child Development*, 28(6), e2117. <https://doi.org/10.1002/icd.2117>

- Demiriz, S., & Öğretir, D. A. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demirutku, K. (2007). Temel değerlerin ölçümü: Portre Değerler Anketinin Türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 17-25.
- Diken, İ. H. (2012). An exploration of interactional behaviors of Turkish mothers and their children with special needs: Implications for early intervention practices. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 297-309. <https://doi.org/10.15390/EB.2012.1158>
- Diken, Ö., Topbaş, S., & Diken, İ. H. (2009). Ebeveyn Davranışını Değerlendirme Ölçeği (EDDÖ) ile Çocuk Davranışını Değerlendirme Ölçeği (ÇDDÖ)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(02), 41-64. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000139
- Ebbels, S. H., McCartney, E., Slonims, V., Dockrell, J. E., & Norbury, C. F. (2019). Evidence-based pathways to intervention for children with language disorders. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 54(1), 3–19. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12387>
- Eshghizadeh, M., Basiri, M. M., Baloochi, B. T., Banafshe, E., Najafi, S., & Kiyani, A. (2014). Comparison of parenting style in mothers of children with and without stuttering: A case control study, *Journal of Research & Health*, 4(1), 623-629. <http://jrh.gmu.ac.ir/article-1-268-en.html>
- Estlein, R. (2021). Parenting as a communication process: Integrating interpersonal communication theory and parenting styles conceptualization. *Journal of Family Theory & Review*, 13(1), 21-33. <https://doi.org/10.1111/jftr.12407>
- Feldman H. M. (2019). How Young Children Learn Language and Speech. *Pediatrics in review*, 40(8), 398–411. <https://doi.org/10.1542/pir.2017-0325>
- Fen Gau, S. S., Chiu, Y. N., Soong, W. T., & Lee, M. B. (2008). Parental characteristics, parenting style, and behavioral problems among Chinese children with Down syndrome, their siblings and controls in Taiwan. *Journal of The Formosan Medical Association*, 107, 693-703. [https://doi.org/10.1016/s0929-6646\(08\)60114-x](https://doi.org/10.1016/s0929-6646(08)60114-x)
- Fernandez-Prieto, M., Moreira, C., Cruz, S., & Oliveira, G. (2021). Executive functioning: A mediator between sensory processing and behaviour in autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 51(6), 2091–2103. <https://doi.org/10.1007/s10803-020-04648-4>
- Friedman, L., & Sterling, A. (2019). A review of language, executive function, and intervention in autism spectrum disorder. *Seminars in Speech and Language*, 40(4), 291–304. <https://doi.org/10.1055/s-0039-1692964>

- Girolametto, L., & Weitzman, E. (2002). Responsiveness of child care providers in interactions with toddlers and preschoolers. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 33(4), 268-281. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2002/022\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2002/022))
- Goldin-Meadow, S., Levine, S. C., Hedges, L. V., Huttenlocher, J., Raudenbush, S. W., & Small, S. L. (2014). New evidence about language and cognitive development based on a longitudinal study: Hypotheses for intervention. *American Psychological Association*, 69(6), 588-599. <https://doi.org/10.1037/a0036886>
- Guajardo, N.R., Snyder, G. & Petersen, R. (2009), Relationships among parenting practices, parental stress, child behaviour, and children's social-cognitive development. *Infant and Child Development*, 18(1), 37-60. <https://doi.org/10.1002/icd.578>
- Güller, B., & Yaylacı, F. (2022). Comparison of emotional-behavioral problems, parental attitude characteristics, parental stress level, and related factors between children diagnosed with a communication disorder and healthy controls. *Cukurova Medical Journal*, 47(3), 1154-1162. <https://doi.org/10.17826/cumj.1125720>
- Hartman, I., Klop, D., & Swartz, L. (2025). Parental communication dynamics with children who stutter: A scoping review. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 60(1), e13129. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.13129>
- Hirsh-Pasek, K., Adamson, L. B., Bakeman, R., Owen, M. T., Golinkoff, R. M., Pace, A., Yust, P. K. S., & Suma, K. (2015). The contribution of early communication quality to low-income children's language success. *Psychological Science*, 26(7), 1071-1083. <https://doi.org/10.1177/0956797615581493>
- Howard, J., Herold, B., Major, S., Leahy, C., Ramseur, K. II, Franz, L., Deaver, M., Vermeer, S., Carpenter, K. L. H., Murias, M., Huang, W. A., & Dawson, G. (2023). Associations between executive function and attention abilities and language and social communication skills in young autistic children. *Autism*, 27(7), 2135-2144. <https://doi.org/10.1177/13623613231154310>
- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karakuzu, A. (2019). *Gelişimsel Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan 2-6 Yaş Arası Çocuklarda ebeveyn Tutumlarının İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Klatte, I. S., Lyons, R., Davies, K., Harding, S., Marshall, J., McKean, C., & Roulstone, S. (2020). Collaboration between parents and SLTs produces optimal outcomes for children attending speech and language therapy: Gathering the evidence. *International journal of language & communication disorders*, 55(4), 618-628. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12538>

- Koyuncu, Z., Zabcı, N., Sandıkçı, T., Kaya, A., Kara, H., Kara, E., & Doğangün, B. (2024). Maternal gatekeeping in children with developmental language disorder. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 34(2), 153–162. <https://doi.org/10.5152/pcp.2024.23784>
- Kraft, S. J., Ambrose, N., & Chon, H. (2014). Temperament and environmental contributions to stuttering severity in children: The role of effortful control. *Seminars in Speech and Language*, 35(2), 80–94. <https://doi.org/10.1055/s-0034-1371753>
- Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting Styles: A Closer Look at a Well-Known Concept. *Journal of child and family studies*, 28(1), 168–181. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>
- Lanjekar, P. D., Joshi, S. H., Lanjekar, P. D., & Wagh, V. (2022). The Effect of Parenting and the Parent-Child Relationship on a Child's Cognitive Development: A Literature Review. *Cureus*, 14(10), <https://doi.org/10.7759/cureus.30574>
- Lau, S. R., Beilby, J. M., Byrnes, M. L., & Hennessey, N. W. (2012). Parenting styles and attachment in school-aged children who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 45(2), 98–110. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2011.12.002>
- Li, D., Li, W., & Zhu, X. (2024). The association between authoritarian parenting style and peer interactions among Chinese children aged 3-6: an analysis of heterogeneity effects. *Frontiers in psychology*, 14, 1290911. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1290911>
- Mahoney, G. J., Kim, J. M., & Lin, C. S. (2007). The pivotal behavior model of developmental learning. *Infants and Young Children*, 20(4), 311–325. <https://doi.org/10.1097/01.IYC.0000290354.39793.74>
- Masamba, H. (2024). Cultural influences on parenting styles and child development. *International Journal of Humanity and Social Sciences*, 2(3), 15–27. <https://doi.org/10.47941/ijhss.1783>
- Mohan, M., Bajaj, G., Deshpande, A., Anakkathil Anil, M., & Bhat, J. S. (2021). Child, Parent, and Play - An Insight into These Dimensions Among Children with and without Receptive Expressive Language Disorder Using Video-Based Analysis. *Psychology Research and Behavior Management*, 14, 971–985. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S306733>
- Özerk, H. (2006). *Anne-babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının anne-babalık bilgi düzeylerinin ve 11-18 yaş grubu öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinin çeşitli değişkenler ve aralarındaki ilişki açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öztürk, Y., Riccadonna, S., & Venuti, P. (2014). Parenting dimensions in mothers and fathers of children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(10), 1295-1306. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2014.07.001>
- Pasqualotto, A., Mazzoni, N., Bentenuto, A., Mulè, A., Benso, F., & Venuti, P. (2021). Effects of cognitive training programs on executive function in children and adolescents with autism spectrum disorder: A systematic review. *Brain Sciences*, 11(10), 1280. <https://doi.org/10.3390/brainsci11101280>
- Poirier, M., Grandgeorge, M., François, N., Auffret, F., Champagne, N., Legrand, A., Deschatelets, C., Favier-Hannequin, N., Tremblay, A., Kearnan, F., Henry, S., Plusquellec, P., & Dollion, N. (2024). Parenting styles in caregivers of children with autism spectrum disorder and effects of service dogs. *Frontiers in Ethology*, 3, 1382533. <https://doi.org/10.3389/fetho.2024.1382533>
- Power T. G. (2013). Parenting dimensions and styles: a brief history and recommendations for future research. *Childhood Obesity*, 9(s1), S14–S21. <https://doi.org/10.1089/chi.2013.0034>
- Rangarajan, J., Narasimhan, U., Janakiraman, A., Sasidharan, P., & Chandrasekaran, P. (2020). Parenting styles of parents who had children with and without high risk at birth: A cross-sectional comparative study. *Cureus*, 12(2), e7079. <https://doi.org/10.7759/cureus.7079>
- Reed, P., & Osborne, L. A. (2013). The role of parenting stress in discrepancies between parent and teacher ratings of behavior problems in young children with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(2), 471–477. <https://doi.org/10.1007/s10803-012-1594-9>
- Reiss, D., Ganiban, J. M., Leve, L. D., Neiderhiser, J. M., Shaw, D. S., & Natsuaki, M. N. (2022). Parenting in the context of the child: Genetic and social processes. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 87(1), 7–188. <https://doi.org/10.1111/mono.12460>
- Roberts, M. Y., Curtis, P. R., Sone, B. J., & Hampton, L. H. (2019). Association of Parent Training With Child Language Development: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics*, 173(7), 671–680. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.1197>
- Rocha, M., Yaruss, J. S., & Rato, J. R. (2020). Stuttering impact: A shared perception for parents and children? *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, 72(6), 478–486. <https://doi.org/10.1159/000504221>
- Rutgers, A. H., Van Ijzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Swinkels, S. H., Van Daalen, E., Dietz, C., Naber, F. B., Buitelaar, J. K., & Van Engeland, H. (2007). Autism, attachment and parenting: A comparison of children

- with autism spectrum disorder, mental retardation, language disorder, and non-clinical children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35(5), 859-870. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9139-y>.
- Saka, G. B. (2022). *Kekemeliği olan çocukların duygusal davranışsal problemlerinin ve ebeveynlerinin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Singer, I., Gerrits, E., Gorter, J. W., & Luinge, M. (2024). Speech and language therapists' perceptions of contextual factors associated with communicative participation in children with developmental language disorders. *Child Language Teaching and Therapy*, 40(3), 297-314. <https://doi.org/10.1177/02656590241276693>
- Sinha, D., Verma, N., & Hershe, D. (2016). A comparative study of parenting styles, parental stress and resilience among parents of children having autism spectrum disorder, parents of children having specific learning disorder and parents of children not diagnosed with any psychiatric disorder. *Annals of International Medical and Dental Research*, 2(4), 106-111. <https://doi.org/10.21276/aimdr.2016.2.4.30>
- Tripon C. (2024). Nurturing Sustainable Development: The Interplay of Parenting Styles and SDGs in Children's Development. *Children*, 11(6), 695. <https://doi.org/10.3390/children11060695>
- Vasiou, A., Kassis, W., Krasanaki, A., Aksoy, D., Favre, C. A., & Tantaros, S. (2023). Exploring Parenting Styles Patterns and Children's Socio-Emotional Skills. *Children*, 10(7), 1126. <https://doi.org/10.3390/children10071126>
- Weisleder, A., & Fernald, A. (2013). Talking to children matters: Early language experience strengthens processing and builds vocabulary. *Psychological Science*, 24(11), 2143-2152. <https://doi.org/10.1177/0956797613488145>
- Yıldırım, Ş. (2021). *Erken çocukluk döneminde konuşma sesi bozukluğu olan çocukların annelerinin stres düzeylerinin belirlenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bilgilendirme ve Teşekkür: Bu çalışma 11. Uluslararası Dil ve Konuşma Bozuklukları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Tüm yazarlar olarak bu çalışmaya sağladığı destek için Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK) 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı (Proje No: 1919B012220442) kapsamında teşekkür ederiz. Ayrıca çalışmaya katılan ailelere zaman ayırıp işbirliği yaptıkları için içten teşekkürlerimizi sunarız. **Acknowledgments:** This study was presented as an oral presentation at the 11th International Congress on Speech and Language Disorders. The authors would like to thank the Scientific and Technological Research Council of Türkiye (TÜBİTAK) for its support of this study under the 2209-A University Students Research Projects Support Program (Project No. 1919B012220442). The authors also sincerely thank the families who participated in the study for their time and cooperation.

Yazar Katkıları: **Betül Değirmen:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Malzemeler. **Beyza Bilir:** Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Malzemeler. **Sedanur Dere:** Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Malzemeler. **Zeynep Gündoğdu:** Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Malzemeler. **Dilber Kaçak Kütükçü:**

Danışmanlık/Denetleme, Analiz/Yorum, Eleştirel İnceleme. **Author Contributions:** **Betül Değirmen:** Conceptualization, Study Design/Methodology, Data Collection and/or Processing, Analysis/Interpretation, Literature Review, Manuscript Writing, Materials. **Beyza Bilir:** Study Design/Methodology, Data Collection and/or Processing, Analysis/Interpretation, Literature Review, Manuscript Writing, Materials. **Sedanur Dere:** Study Design/Methodology, Data Collection and/or Processing, Analysis/Interpretation, Literature Review, Manuscript Writing, Materials. **Zeynep Gündoğdu:** Study Design/Methodology, Data Collection and/or Processing, Analysis/Interpretation, Literature Review, Manuscript Writing, Materials. **Dilber Kaçak Kütükçü:** Supervision/Oversight, Analysis/Interpretation, Critical Review.

Çıkar Çatışması: Yazar makalenin hazırlanması ve basımı esnasında hiçbir kimse veya kurum ile çıkar çatışması içinde olmadığını beyan etmiştir. **Conflict of Interest:** The author has declared that no conflict of interest existed with any parties at the time of publication.
